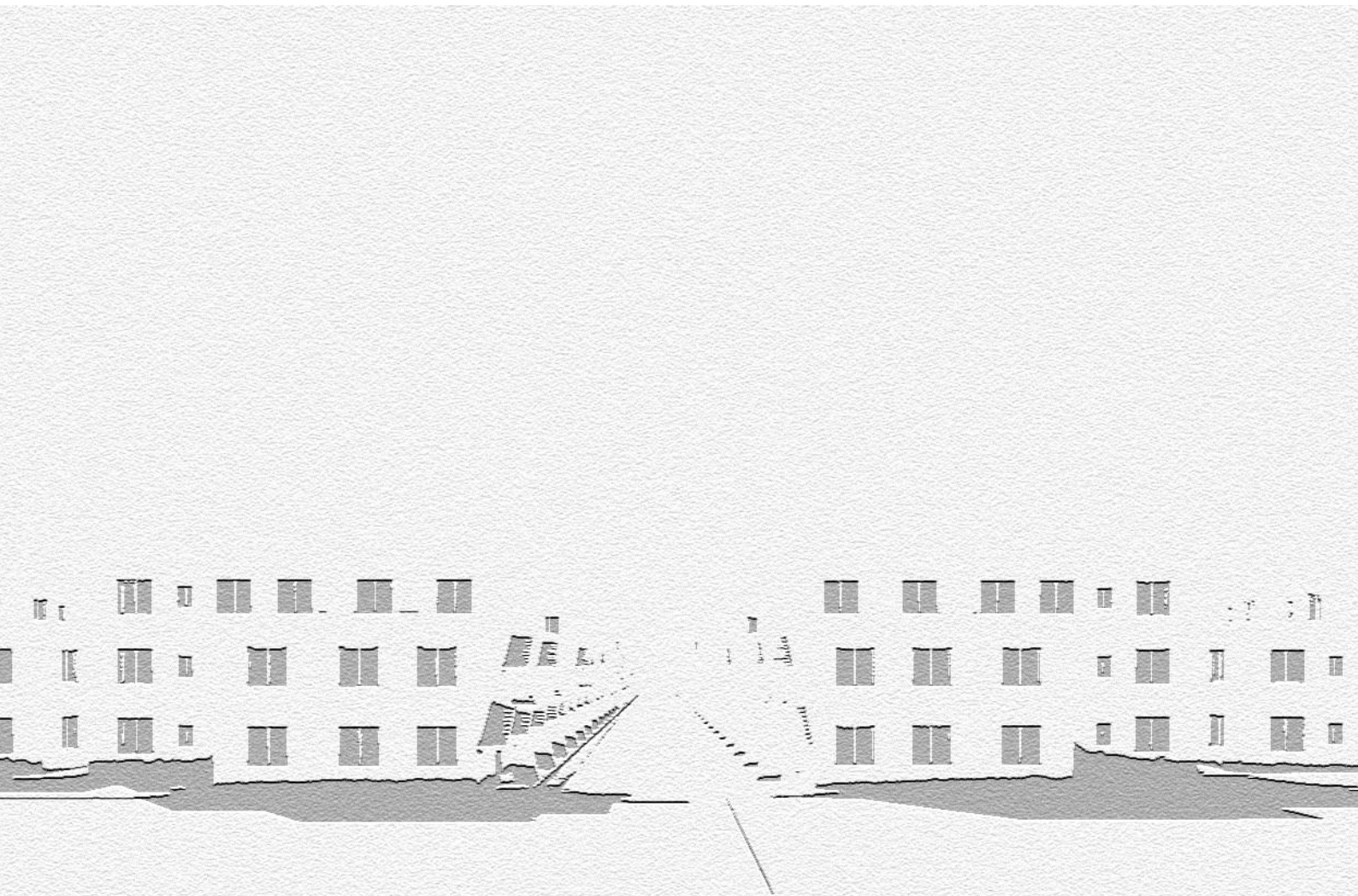

EGY AMMANI PÉLDA TANULSÁGAIRA ALAPOZOTT
VÁROSFEJLESZTÉSI STRATÉGIA PALESZTIN MENEKÜLT-TELEPEK
VÁROSI REHABILITÁCIÓJÁRA

Tézisek

**Egy ammani példa tanulságaira alapozott városfejlesztési stratégia
palesztin menekült-telepek városi rehabilitációjára:**

Al-Hussein menekülttelep esettanulmánya

DLA disszertáció.

Szerző: Rania Matrouk, építész

Témavezető: Szécsi Zoltán Pál, egyetemi docens

Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem

Építészmérnöki Kar – Építőművészeti Doktori Iskola

Exploratív Építészeti Tanszék

Budapest, 2025

Absztrakt

A jordániai palesztin menekült-táborok Palesztina idegenek általi, 1948-ban történt megszállása következtében jöttek létre, aminek következtében több százezer palesztin volt kénytelen menedéket keresni a szomszédos országokban. Az azóta eltelt mintegy nyolc évtized során az eredetileg ideiglenes megoldásként létrehozott táborok az idők során informális településekké alakultak a város szövetében. Ezek a menekült-telepek, úgy politikai, mint általános városszerkezeti és városigazgatási szempontból, mindvégig folyamatos és számos kihívással szembesültek, az általános műszaki-fizikai problémáktól kezdve a környezeti problémákon át egészen a társadalmi-gazdasági kérdésekig bezárólag. A Disszertáció e településformák épített környezetét vizsgálja a város- és lakáspolitikai összefüggésrendszerében, valamint az ammani palesztin menekült-táborok megújításának a lehetőségeit kutatja, egy új modellre alapozott megoldás kimunkálásának az igényével. A részletes vizsgálat tárgyául választott ammani Al Husszein palesztin menekült-tábor elemzéséhez a Disszertáció az esettanulmány módszertanát alkalmazza. A tárgykörben érintett hivatalos szervekkel és hivatásos szervezetekkel készített interjúk, a helyszíni megfigyelésekre és tapasztalatszerzésre alapozott vizsgálatok, és a statisztikai adatok elemzése révén a Disszertáció a menekült-telep jelenlegi helyzetét regisztrálja. Célja egy keretrendszer kidolgozása egy lehetséges megújítási stratégiai modell kimunkálásához, aminek elérését az előkészítő szakaszban rögzített elméleti háttérismeretekre, és a terepkutatások eredményeinek együttes kombinációjára alapozza a Disszertáció. A kifejtési szakaszban a Disszertáció egy lakóegység-modulor kidolgozásával, alacsony költségű, és közösségi szemléletű lakhatási megoldásokra alapozott beavatkozásokkal kínál egy kívánatos megoldást, ami nem csupán a lakóegységek felújítására vonatkoztatható, hanem, ennek keretén belül, be is vonja az érdekelt feleket az érintett népesség lakóközösséggé történő átalakulásának és megújításának stratégia jelentőségű folyamatába.

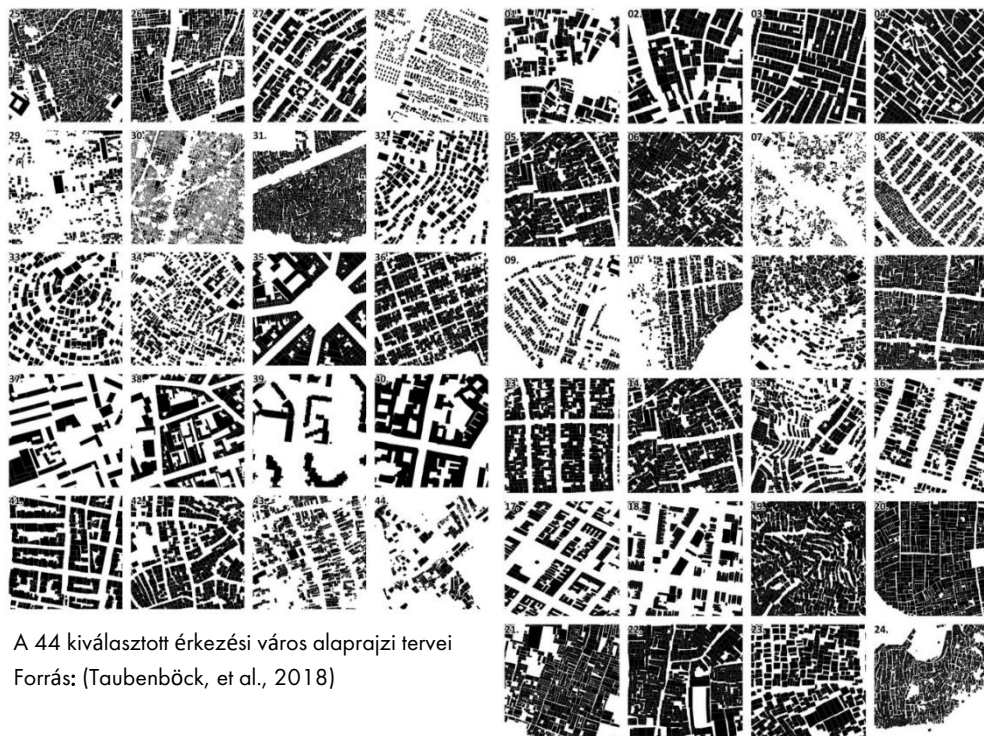
Abstract

Palestinian refugee camps in Jordan were established as a result of the occupation of Palestine in 1948, causing hundreds of thousands of Palestinians to seek refuge in the neighbouring countries. Due to the ongoing situation, what was initially established as a "temporary solution" transformed into an urban sprawl of informal settlements within the city contexts. Considering the political and urban situation, these refugee settlements face various challenges, from physical and environmental, to socio-economic issues. This dissertation investigates the built environment of such settlements and the correlation between urban housing policies and upgrading of Palestinian refugee camps in Amman. The dissertation adopts a case study method, choosing Al-Hussein refugee camp in Amman as the case study. Through interviews with designated organizations, observational field study, and upon the analysis of statistical data, the study seeks to establish an assessment model of the current situation. The goal is to develop a framework for upgrading strategies, based on a combination of theoretical insights and field studies. Afterwards, the study designs a housing units' module that outlines the application of low-cost and shared living solutions to rehabilitate housing units within the camp and to inform stakeholders about the most effective strategies for upgrading refugee settlements into a housing community development for future use.

1. Tézis

A városi szövet fizikai lenyomata lakói kollektív emlékezetének szerves részét képezi, és alapvető fontossággal bír a város identitása szempontjából. Ezért a történelmi és társadalmi mintákat figyelmen kívül hagyó fejlesztések következtében bekövetkező „szövetrombolás” nem csupán az adott közösség identitásképző és értéket képviselő örökségének elvesztéséhez, hanem kollektív emlékezetének a sérüléséhez is vezethet.

Ez az összefüggésrendszer egy olyan várostervezési keretstratégiát javasol, amely a klaszterizált városi morfológiára összpontosít. Ez a megközelítés - a helyhez való kötődés (a valahová való tartozás) érzésének, és a kulturális folytonosságnak a jegyében – magában foglalja egyaránt a hagyományos életmódot tükröző klaszter-egységek entitásának, az erre épülő társadalmi struktúráknak, és az itt lakók identitásának a megőrzését.

A 44 kiválasztott érkező város alaprajzi tervei

Forrás: (Taubenböck, et al., 2018)

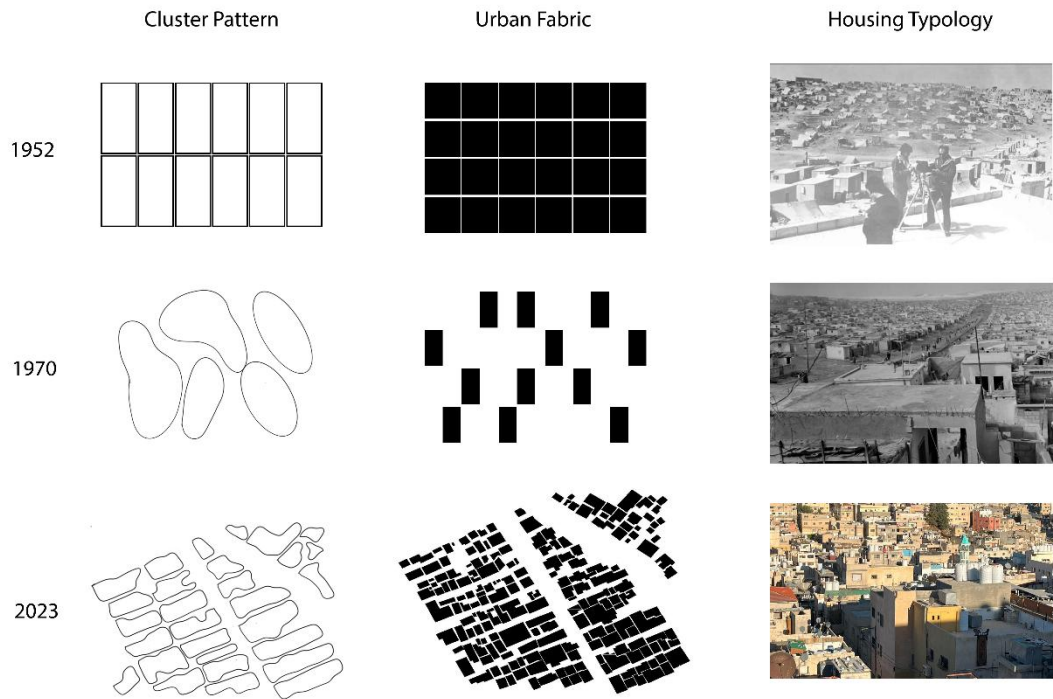

A városi szövet sűrűségének illusztrációja (Forrás: a szerző)

2. Tézis

A menekültelepek várospolitikai célok, és a szolgáló előre lefektetett stratégiai megfontolások alapján végrehajtása révén történő fejlesztése elengedhetetlen ahhoz, hogy ezeket a telepeket be lehessen integrálni a város szövetébe és szerkezetébe, és ezáltal elősegíthessük azok további szervezési lehessen fejlődését és befogadó városi szövet integráns részeként.

A disszertáció egy olyan kísérleti keretrendszert mutat be, amely ötvözi a több egymásra épülő fázison alapuló lakásépítési metodikát a helyi anyagok felhasználásával, a közösségi területhasználattal (a földterület-megosztás elve alapján) és az innovatív tervezési stratégiákkal. Ez a keretrendszer alapot teremt egy komplex megújítási stratégiához, amelynek célja ezeknek a településeknek a rehabilitációja és beépítése Ammán városi szövetébe.

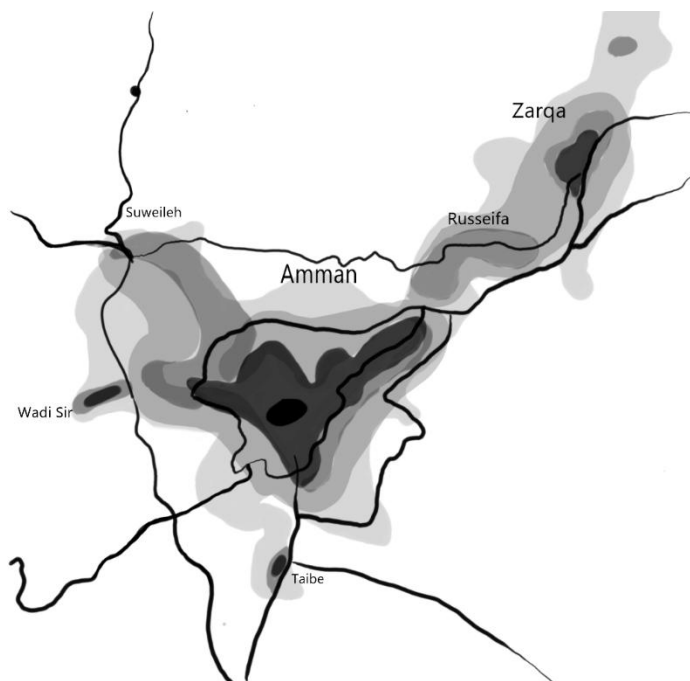

A városi szövet sűrűségének ábrázolása – Al-Hussien tábor (Forrás: A szerző)

3. Tézis

A menekült-telepek kialakulásának, fejlődésének és város szövetük morfológiájának vizsgálata, valamint annak megértése, hogy egy adott telep hogyan és miért alakult ki az adott városon belül, kulcsszerepet játszanak abban, hogy - ezen háttérinformációkra támaszkodva - felállíthassuk az adott telep befogadó városba történő integrálásának a stratégiáját.

A disszertáció Amman város történetét vázolja fel, azon belül pedig fokozott figyelmet szentel a város fejlődésével párhuzamosan kialakuló menekült-táborok informális településekké történő átalakulására. A város fejlődésének e szempontok szerinti tanulmányozásával láthatóvá válik, hogy hogyan alakultak ki ezek a településrészek a város egyes területein, ami alapot nyújt az eseti, célzott fejlesztési stratégia kidolgozásához.

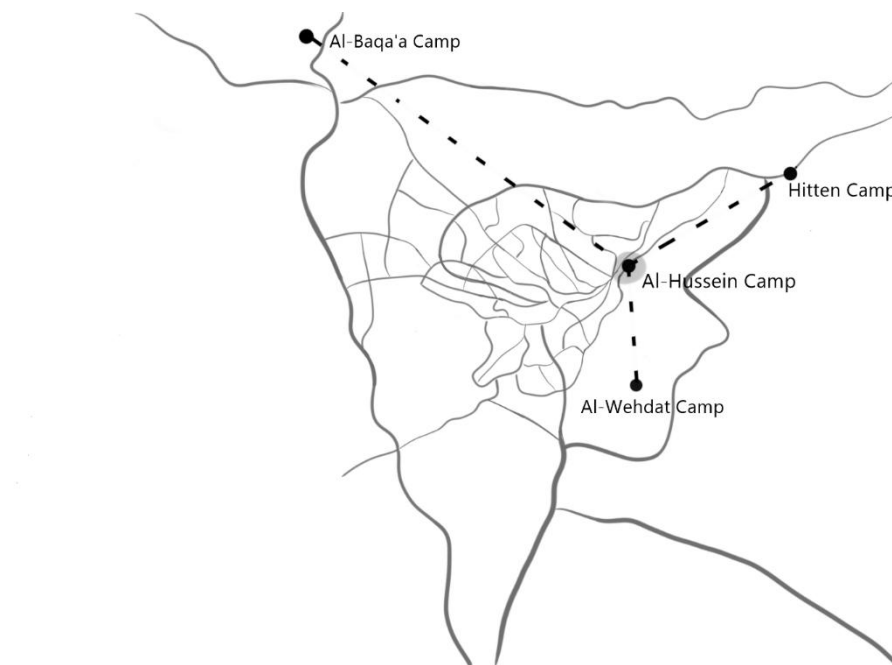

Amman városi növekedésének diagramja (Forrás: a szerző)

4. Tézis

A menekült-telepek épített környezetének megértéséhez elengedhetetlen a többsíkú adatgyűjtés, úgymint a helyszíni kutatómunka, az érintettekkel készített interjúk és esettanulmányok elkészítése, majd azok kielemezése. Ezen információk halmaza alapul szolgál egy olyan osztályozási rendszer megalkotásához, amely a vizsgált területen meglévő lakóegységeket azok jelenlegi állapota alapján regisztrálja, majd kategorizálja.

A disszertáció egy olyan osztályozási rendszert alkalmaz a vizsgált lakóegységekre, ami a terepmunka abszolút és relatív változójú tapasztalati adataira épül. A tervezési és felújítási stratégiák e rendszerre alapozva készültek el, így biztosítható, hogy azok megfeleljenek az egyes lakóegységek meglévő állapotából eredő valós megújítási igényeknek.

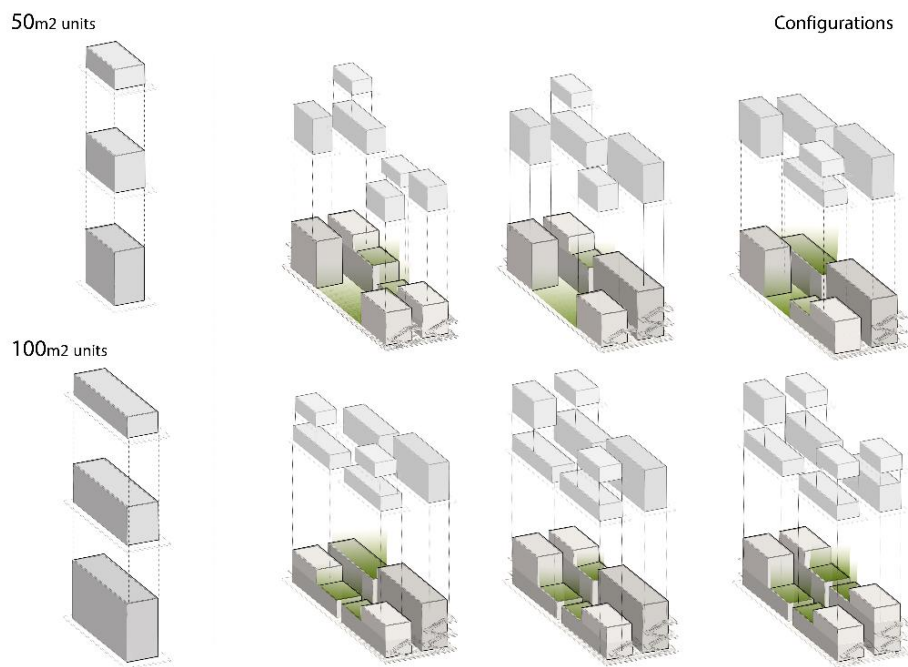

A meglátogatott táborok térképe (Forrás: a szerző)

5. Tézis

A megújítási stratégiákat is magába foglaló moduláris lakóegység-tervezés modellje rugalmas és alkalmazkodó megoldásokkal szolgál a menekült-telepek komplex megújításának a folyamatában.

A disszertáció bemutat egy moduláris tervezési modellt, amely különböző tervezési elveket ötvöz, mint például a tér optimalizálása, a természetes megvilágítás előnyeinek maximális kiaknázása, a természetes szellőzés biztosítása, a szerkezetek és az alkalmazott építőanyagok megerősítése és korszerűsítése. Ez a modell különböző helyszínekre szabható, így rugalmas, és az adott léptékhez is igazodó méretre fejthető megoldást kínál akár a jordániai menekült-telepek egészének megújításához.

A javasolt lakóegységek elrendezése (Forrás: a szerző)

6. Tézis

Az alacsony költségű megújítási szisztémák metodikájának alkalmazása révén a menekülttelepek lakói megfizethető megoldásokhoz jutnak életkörülményeik jobbá tétele terén. Ez az „alulról építkező”, spontán folyamat érdemben hozzájárulhat a menekülttelepek egészének a megújításához is.

A disszertáció egy sor városi léptékű és igényű beavatkozást javasol, mint például a térbeli optimalizálás, a világítás és szellőzés biztosítása, a vertikális közlekedés elhelyezése, a helyi anyagok felhasználása, fokozott figyelmet szentelve a magánélet intimitásának, és a generációs együttlét igényeiből eredő flexibilitás konzekvenciáinak a figyelembevételére. Ezen beavatkozások célja nemcsak a jobb életkörülmények biztosítása, hanem a település városi szerkezetének szabályozása és szervezése is volt. Ugyanakkor mindezen beavatkozásokat meg kell előznie e speciális karakterisztikákkal rendelkező épített környezetre vonatkozó egyedi szabályozás elkészítésének, több érintett diszciplína avatott szakértőinek közreműködésével, és el kell érni, hogy a szabályozás előírásainak a hatóságok érvényt is tudjanak szerezni. A rendezett mérnöki infrastruktúrák, közegészségügyi előírások és funkció megkövetelte ésszerű megoldások, és az ezeket szolgáló építési paraméterek megléte kellő alapot szolgáltat a városrész épített környezetének a fejlesztéséhez, városszövetbe történő integrálódás kiindulási igényét is szem előtt tartva.

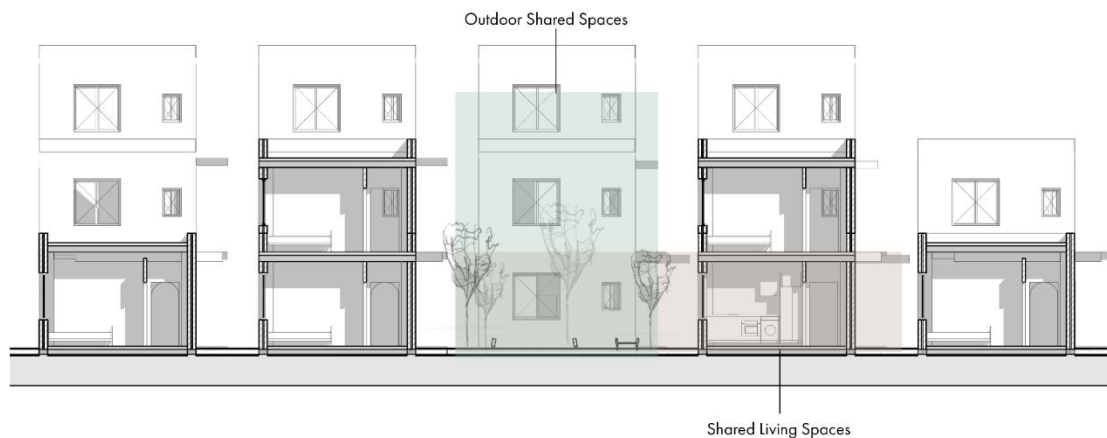

Javasolt lakóegységek terve (Forrás: A szerző)

7. Tézis

A földszinten kialakított, közös használatú nappali lakóterek megléte, és az ugyancsak közösségi használatot szolgáló külső téri alakulatokra alapján kialakított városrészi elrendezések elősegíthetik a pozitív társadalmi interakciókat és nyílt tereket biztosíthatnak a lakók számára.

A disszertáció egy moduláris lakáskonfigurációt javasol, amely integrálja a közös lakótereket és a közösségi kültéri tereket. Ez a megközelítés rugalmas közös tereket biztosít, amelyek hozzájárulhatnak a lakóegységek térbeli szervezéséhez. Ezen túlmenően a nyílt terek bevezetése segíthet csökkenteni az ilyen települések nagy sűrűségét és ösztönözheti a közösségi interakciókat egy közösségközpontúbb település érdekében.

Javasolt közös terek integrációja (Forrás: A szerző)

